

**autonomni
ženski
centar**

11000 Beograd, Trifka Ša
kl: 011 465 32 8
tel/fax: 011 4 87 11 0
e-mail: aut@centar.org.yu
www: [www. www.autcentar.org.yu](http://www.autcentar.org.yu)

snažnije da bi se suprotstavile

**godišnji izveštaj
autonomnog ženskog centra, beograd
2001.**

nasilje nad ženama je posledica društveno konstruisane kontrole ženskog pola

autonomni ženski centar (AŽC) je feministička nevladina organizacija osnovana 1993. sa ciljem da organizuje podršku ženama silovanim u ratu, ženama koje su preživjele muško nasilje, ratno nasilje i izbeglištvo.

misija

Verujemo da je život bez nasilja osnovno ljudsko pravo i u skladu s time podržavamo žene da prevaziđu situacije muškog nasilja.

etika rada

Podržavamo sve žene imajući u vidu nacionalnu, versku ili rasnu pripadnost, seksualnu orijentaciju, mentalne ili fizičke sposobnosti, ili bilo koju vrstu različitosti.

principi rada

- feministički principi rada
- suprotstavljanje svim oblicima diskriminacija
- podržavanje prava svake žene na izbor
- razvijanje solidarnosti među ženama
- zastupanje politike afirmativne akcije

ciljevi

- osnaživanje žena koje su preživjele traumu muškog nasilja
- senzibilisanje institucija za prepoznavanje nasilja i rad sa ženama
- podizanje svesti javnosti o društvenom poretku i rasprostranjenosti nasilja, odgovornosti države, društva i pojedinaca u njegovom održavanju
- jačanje ženske mreže kroz podršku ženskim grupama
- podsticanje samoorganizovanja žena

2001

Rušenje politike Slobodana Miloševića u oktobru 2000. bila je promena koja je odredila živote svih nas. Verujemo da smo svojim radom protiv nasilja nad ženama i političkim angažovanjem protiv ratova i totalitarizma Miloševićevog režima, u sedam godina postojanja Autonomnog ženskog centra i same doprinele tim promenama.

Politička situacija godinu dana posle možda nije toliko obećavajuća koliko smo se nadale, ali značajne promene su tu. Pre svega, nova vlada je poboljšala odnos prema nevladinim organizacijama, iako je prvi predlog Zakona o NVO bio neprihvatljiv. Ženske organizacije su dobile više društvenog prostora da lobiraju za ženska prava. Saradnju sa institucijama i ministarstvima smo već započele. Mediji su se otvorili za teme muškog nasilja nad ženama, tako da je Autonomni ženski centar bio daleko prisutniji u medijima nego prethodnih godina. Od polovine godine započele smo lobiranje za uvođenje nasilja u porodici kao krivičnog dela u Predlog novog krivičnog zakona RS. Kampanja koju smo tim povodom vodile – *Nasilje nad ženama – odgovornost države*, imala je isti cilj. Sudbina ovog predloga još uvek je neizvesna, ali smo u tom procesu izgradile dobru saradnju sa Ženskom političkom mrežom i parlamentarkama u Republičkom parlamentu.

Novu političku liniju klero-nacionalizma vidimo kao jednu od najvećih prepreka ukidanju diskriminacije žena. U osnovne i srednje škole uveden je predmet veronauka, čemu su se feminističke i već broj drugih nevladinih organizacija suprotstavljale. Policija još uvek nije dovoljno senzibilisana za prava drugih i drugačijih. Njihova nespremnost da odgovorno reaguju na nasilje hiljadu muškaraca iz patriotskih, religioznih i drugih muških klubova, i zaštite građane i građanke, koji/e su obeležavali Međunarodni dan ponosa lezbejki i homoseksualaca, samo je jedan od ekstremnih primera nepoštovanja zakona i nepostojanja etika profesionalnog rada. Organizacije za ljudska prava beležile su tokom godine veliki broj neofašističkih napada, posebno na Rome i Jevreje. Govor mržnje još uvek nije iza nas.

Ipak, Autonomni ženski centar je tokom 2001. godine iskoristio novu političku situaciju da bolje organizuje svoj rad. Nakon dugog perioda skrivanja dokumenata o radu, ove godine je uvedena redovna finansijska revizija i baza podataka o terapijskom radu. U terapijski tim su uključene socijalne radnice, a proširen je i rad pravnog tima Justicija. Sve ove promene uticale su i na poboljšanje rada sa klijentkinjama.

Među aktivnostima kojima se ponosimo je projekat za poboljšanje uslova života u romskim naseljima za interno raseljenu romsku populaciju. Završen je petogodišnji rad na adaptaciji istorijski važne knjige *Naše telo - mi*, koja je osnova upravo započetog programa o ženskom zdravlju. Infocentar je otvaranjem e-mail konferencije *ženskaposla* i održavanjem web sajta www.womenngo.org.yu koji mesečno beleži oko 500 poseta, doprineo boljem povezivanju ženskih grupa i aktivistkinja.

U sledećoj godini nastavljamo naš rad protiv nasilja nad ženama s uverenjem da na taj način doprinosimo društvenim i političkim promenama. Zahvaljujemo svima koji/e nam veruju i koji/e nas u tome podržavaju.

Za AŽC

*bobana macanovića, bosa janjuševića, biljana maletin, divna matijaševića,
dragana vujinovića, lepa mlađenovića, ljerka aurićin mezza, stanislava otaševića, tanja ignjatovića*

U 2001 godini
terapijski i
pravni tim su
obezbedili
ukupno 2180
individualnih
konsultacija
za 870 žena

rad na prevazila`enju traume mu{kog nasilja - terapijski tim

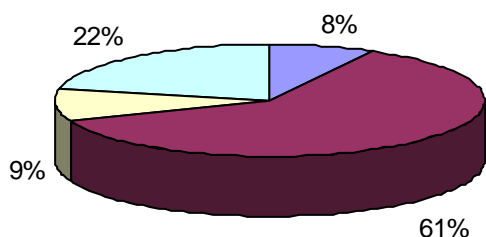
Rad terapijskog tima se odvija kroz individualnu terapijsku podršku ženama za prevazilaženje traume muškog nasilja u porodici, seksualnog i ratnog nasilja. Ekspertkinje terapijskog tima su profesionalna podrška ženama u identifikovanju nasilja i procesa traume, u procesu imenovanju svojih potreba i planova za promene. Pored psihološkog rada moguæe je praæenje kroz institucije, konsultacije advokatkinja i socijalnih radnica. Žene koje nam dolaze su iz Beograda i drugih mesta u Srbiji, zatim izbeglice i interno raseljena lica. Naša podrška je anonimna i besplatna. Cilj nam je da ostvarimo sigurno mesto i poverenje za žene.

Aktivnosti terapijskog tima:

- Individualni razgovori
- SOS telefonska podrška protiv seksualnog nasilja
- Podrška u rešavanju socijalnih prava
- Pravna podrška (pravni tim Justicia)

RAZLOZI OBRAÆANJA TERAPIJSKOM TIMU

ZAŠTO ŽENE DOLAZE U ŽENSKI CENTAR

- seksualno nasilje
- muško nasilje u porodici
- psihološki problemi
- diskriminacija (ženske, romske, siromaštvo, izbeglice, homofobija)

Terapijski tim

- 6 feminističkih savetodavki
- 1 psihoterapeutkinja
- 2 socijalne radnice
- 1 psihijatarka
- 1 volonterka feministička savetodavka

Pravni tim Justicia

- 5 advokatkinja
- 2 pravne asistentkinje
- 4 volonterki pravica

Podaci pokazuju da se najveći broj žena Centru obraæa zbog traume muškog nasilja, u 69% sluæajeva. Zbog traume raznih oblika diskriminacija, kao što su seksizam, rasizam, siromaštvo i homofobija, obraæa se 22 % žena. Druge dolaze zbog psiholoških problema, izbegličkih trauma, porodiènih problema, itd.

SEKSUALNO NASILJE - I DALJE ĀUTANJE

Tabu govora o seksualnom nasilju uslovljava mali broj poziva i dolazaka tim povodom, uprkos ěinjenici da je broj *SOS telefona protiv seksualnog nasilja* prisutan u šest beogradskih dnevnih novina. U sledećoj godini AĀC predviĀa pokretanje projekata i kampanja za podizanje društvene vidljivosti seksualnog nasilja.

Maša Janjušević, Danijela Źivković, Bobana Macanović

NASILJE U PORODICI - VRSTE NASILJA KOJEM SU ŹENE IZLOŹENE

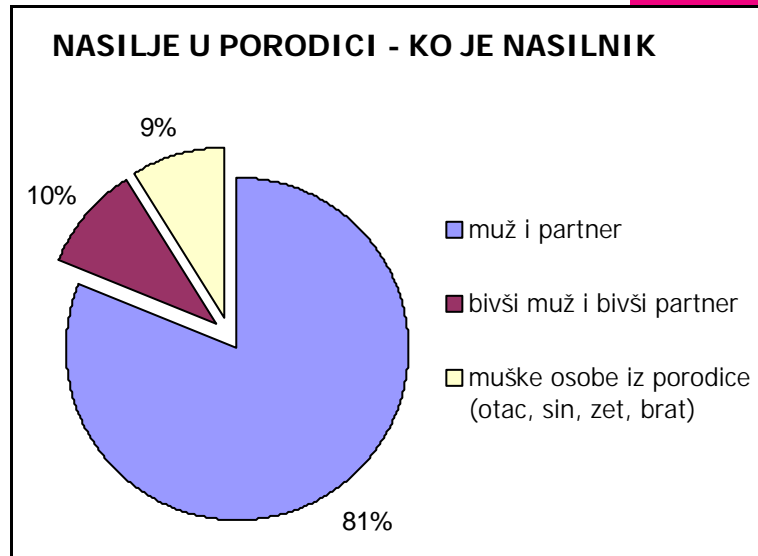
Iskustvo rada terapijskog tima potvrĀuje teze feministiěke teorije da je nasilje u porodici sistem kojim se Źena drŹi pod kontrolom. Źene koje Źive u nasilju obiěno pored fiziěkog i seksualnog nasilja svedoěe o drugim višestrukim oblicima zlostavljanja: emotivnom i ekonomskom, zatim o ucenjivanju, zastrašivanju, poniŹavanju, izolaciji od društva i porodice, manipulaciji decom, pretnjama ubistvom i mnogim drugim.

NASILJE U PORODICI - KO JE NASILNIK

Naši podaci potvrĀuju svetske statistike koje pokazuju da su nasilnici nad Źenama muškarci koji su im najbliŹi. Zbog toga se kaŹe da je *dom najnesigurnije mesto za Źene*.

SIROMAŠTVO

Siromaštvo je jedna vrsta nasilja, a Źene su najbrojnije meĀu najsiromašnijima. Svaka deseta Źena s kojom je terapijski tim u prošloj godini radio je trpela istovremeno muško nasilje i najteŹi oblik siromaštva - Źene koje nemaju zaposlenje, stalno mesto stanovanja i teško ostvaruju socijalnu pomoć. PoboĻšanjem ekonomske situacije Źena povećava se njihova mogućnost da izaĀu iz situacije nasilja.

Meni se sviĵa u Źenskom centru. Sve Źene me podrĀavaju i ja ih mnogo volim.

projekti

Seminari iz Feminističkog savetovanja

Cilj dvogodišnje obuke savetodavki ženskih NVO iz Beograda je bio educiranje za rad sa ženama koje su preživele traumu muškog nasilja. Āetiri interaktivna seminara su vodile feminističke terapeutkinje iz Holandije (ADMIRA) Gerda Aarnink, Anja Muelenbelt, Els Ouborg. Učesnice iz sedam ženskih organizacija su tako 2001. sa diplomama završile dvogodišnji kurs *Feminističko savetovanje*.

Edukacija o feminističkom savetovanju - *Žene za život bez nasilja*

Projekat edukacije o feminističkim principima savetodavnog rada uključio je 36 učesnica iz 19 ženskih NVO iz 7 gradova Srbije i Vojvodine. Edukacija od Āetiri seminara je omogućila proširenje znanja, diskusiju o osnovama rada, kao i ojačavanje umrežavanja ženskih NVO koje rade sa ženama žrtvama muškog nasilja.

Regionalno povezivanje advokatkinja

Razmena iskustava advokatkinja koje pružaju pravnu pomoć ženama žrtvama muškog nasilja u Srbiji i Bugarskoj - projekat je pravnog tima *Justicia* Āiji cilj je širenje znanja, upoređivanje zakonodavstava dve države po pitanju regulisanja nasilja nad ženama i podsticanje osnivanja mreže advokatkinja iz ženskih grupa. Projekat traje dve godine (2001-2002) i obuhvata oko 35 učesnica iz 7 gradova u Srbiji i 3 grada u Bugarskoj.

Učiniti nasilje društveno vidljivim

Projekat za informisanje javnosti o ozbiljnosti fenomena nasilja nad ženama obuhvatio je distribuciju knjiga, pamfleta, informativnih džepnih sveski, razglednica, zidnih kartona, postera. Kroz permanentu kampanju i obeležavanje međunarodnih dana ženskih prava distribuirano je 32,000 štampanog materijala - građankama i građanima na ulicama, u parlamentu, institucijama, ženskim NVO.

Marija Milićević, Sanja Kalčević, Tanja Drobnjak, Diana Miladinović, Tanja Labus, Mirjana Wagner, Jelena Āirović, Nevenka Antić, Jelena Mitić

Info centar

Info centar AŽC ima za cilj ojačavanje ženske mreže u Srbiji, Vojvodini i Crnoj Gori kroz informativnu podršku ženskim grupama:

- web sajt *womenngo* sadrži oko 1,000 stranica, sa adresarom ženskih grupa, informacijama iz ženske mreže, prezentacijom važnih knjiga, tekstovima o nasilju.
- e-mail konferencija ŽENSKAPOSILA ima 108 e-mail adresa ženskih grupa i aktivistkinja u Srbiji, Crnoj Gori i Vojvodini. Preko liste koja je otvorena oktobra 2001. mesečno cirkuliše preko 100 poruka.
- Biblioteka AŽC sadrži oko 730 knjiga, 130 časopisa, od kojih najveći deo pokriva pitanja nasilja nad ženama, rata i ženskih prava. Ustanovljena je kompjuterska baza podataka.

*Dragana Ilić-Kika, Dragana Vujinović, Lukrecija Vranješević,
Nada Žarković*

Projekat u romskim naseljima

Nabavka sanitarne opreme za raseljena lica i lokalno romsko stanovništvo je četvrti u nizu projekata sa ciljem poboljšanja uslova života i integracije romske populacije u društvenu zajednicu. Projekat je realizovan u šest romskih naselja (Ėukarićka padina; Mali London (2 naselja); Blok 61; Toplana; Staro sajmište) kroz četiri paralelna nivoa: sanacija puteva, obezbeđivanje vode, deratizacija i dezinfekcija i zdravstvena zaštita. U okviru projekta u trajanju od osam meseci podržano je 275 porodica da uéine prvi korak ka promenama.

Zdravstveni projekat

Zdravstvena edukacija žena u Srbiji je dvogodišnji projekat, koji ima za cilj da putem radionica i tribina na teritoriji Srbije i Vojvodine omogući ženama da steknu uvid u svoje zdravlje i osnaži ih da ga poboljšaju kao i da se upoznaju sa svojim pravima. Cilj projekta je takođe da senzibilizuje zdravstvene institucije i opštu javnost na probleme ženskog zdravlja. U projektu učestvuje 15 ženskih grupa, koje će u svojim sredinama omogućiti ženama da steknu osnovna znanja o svom telu, zdravlju i odrede svoj odnos prema ovom veoma značajnom ženskom pitanju. Planom projekta biće obuhvaćeno 3.000 žena iz različitih sredina.

*Violeta Krasnić, Ljerka Mezga-Ėurèin, Divna Matijašević,
Lepa Mladenović, Stanislava Otašević*

Ja li-no mislim da je ženski centar nešto najlepše što mi se dogodilo. Svaki put kada mi je teško ja dođem ovde i kroz razgovor naučim mnogo stvari koje do sada nisam znala. Mnogo mi je prijatno ovde i često dolazim sa decom jer i oni ovde osećaju neku sigurnost. Mnogo mi znači što ima ko da me podrži.

Zlata
25. 09. 2001.

KNJIGE

Naša tela, mi - *Adaptacija i prevod knjige Bostonskog kolektiva za žensko zdravlje* je ključni priručnik i izvor informacija o ženskom zdravlju i njihovom telu, koje su pisale žene za žene. Knjiga je profesionalno ne medicinski orijentisana i daje značaj perspektivi aktivnog učešća žena u odlučivanju o svom telu i zdravlju. (1,000 kopija)

Ženska prava - *Pravna vodičica za zlostavljanu ženu*, autorki Zorice Mršević i Mirjane Wagner, je kratak priručnik o pravnim procedurama i zakonskim regulativama za žene koje su u situacijama nasilja. (2,100 kopija)

Anarhizam i feminizam, Eme Goldman (1869-1940), je zbirka istorijskih eseja poznate anarhistkinje koji govore o slobodi žena da biraju u politici, ljubavi, braku, profesiji i uživanju. (500 kopija)

POLITIČKE AKTIVNOSTI - ULICA, JAVNI PROGLASI, KONFERENCIJE, PREDAVANJA

- Predavanja i radionice o nasilju nad ženama i ljudskim pravima: Pirot, Novi Pazar, Kruševac, Smederevo, Valjevo, Šabac, Kikinda, Pančevo, Grocka.
- Potpisnice *Pisma protesta Ministarstvu pravde protiv amnestiranja počinilaca seksualnih zločina*, (februar)
- Organizacija akcije SILOVANJE JE ZLOČIN u okviru obeležavanja *8 marta 2001, Međunarodnog dana ženskih prava: "Zamisli drugačije"*
- Pismo podrške ženama iz Socijaldemokratije za obelodanjivanje seksualnog uznemiravanja na poslu, (maj)
- Učešće na Forumu - *Porodično nasilje* u organizaciji Radne grupe za unapređenje položaja žena Savezne Komisije za saradnju za UNICEF-om i položaj žena, (jun 2001)
- Predavanje u AŽC: *Nasilje u porodici - kako je to pravno rešeno u SAD* - gošća Isabel Marcus, feministička profesorka prava sa Univerziteta Buffalo, SAD, (jun)
- Učešće u organizovanju obeležavanja *Međunarodnog dana ponosa lezbejki i gej muškaraca* Gej paradom, (jun)
- Učešće na Konferenciji: *Seksualno uznemiravanje*, Bečići, Crna Gora (septembar)
- Organizacija kampanje **NASILJE NAD ŽENAMA - ODGOVORNOST DRŽAVE**: u okviru *16 dana aktivizma protiv nasilja nad ženama* : 25. novembar - 10. decembar 2001:
 - distribucija 20,000 pamfleta u 22 grada u Srbiji
 - pisma za 6 ministarstava u kojima se predlaže preduzimanje konkretnih mera u nadležnosti ministarstava za uspostavljanje ravnopravnosti polova
 - organizovanje ženskih noćnih demonstracije

me | unarodne konferencije

AŽC radi na širenju ženske solidarnosti sa aktivistkinjama iz zemalja bivše Jugoslavije. Posebno važni bili su nam susreti sa ženama iz Makedonije za vreme ratne krize, sa aktivistkinjama koje rade sa ženama žrtvama rata u Sarajevu, Zenici, Zagrebu i Prištini. Ove razmene daju nam snagu i viziju da je život uzajamnog podržavanja i razumevanja moguć.

Neki od međunarodnih skupova na kojima su aktivistkinje AŽC učestvovala:

- *Ženski međunarodni tribunal za seksualno ropstvo japanske vojske* - Tokio, Japan, (decembar 2000, 2001)
- *Nasilje nad ženama - Međunarodna razmena iskustava i razvijanje saradnje za uspešniju akciju protiv porodičnog nasilja, nasilja u ratu i trgovine ženama*, Amsterdam, Holandija, (januar)
- *Međunarodni ženski sud - Žene protiv rata - za mir*, Kejptaun, Južna Afrika, (mart)
- *Međunarodna letnja škola PODELJENA DRUŠTVA - Građanstvo I globalizacija* - Dubrovnik, Hrvatska, (april)
- *Saradnja žena za vreme konflikta*, Kumanovo, Makedonija (april)
- *Peti sastanak Radne grupa za ravnopravnost polova Pakta za Stabilnost za Jugoistočnu Evropu* (Gender Task Force Regional Meeting), Ljubljana, Slovenija, (maj)
- *Međunarodna konferencija: Prevazilaženje multikulturalnih granica: NAŠE TELO - MI*, Utreht, Holandija, (juni)
- *Nenasilno rešenje konflikta, medijacija* - edukativni seminar, Neum, Bosna i Hercegovina, (jun)
- *Mirovni seminar MIRamiDA! Plus 8*, Split, Hrvatska, (jun)
- *Međunarodni mehanizmi za polnu pravdu* - edukativni seminar, Amsterdam, Holandija, (juli)
- *NGO Forum - UN Međunarodna konferencija o rasizmu*, Durban, Južna Afrika, (avgust)
- *Ženskom solidarnošću protiv rata - X* Međunarodna konferencija Žena u crnom, Novi Sad, Vojvodina, (avgust)
- *Nenasilna komunikacija i kreativno rešavanje sukoba*, međunarodni trening, Sarajevo, Bosna i Hercegovina, (septembar /oktobar)
- *Međunarodno partnerstvo žena u momentima političke krize*, Univerzitet u Skadru, Skadar, Albanija, (oktobar)
- *Izgradjivanje informacionih i dokumentacionih centara Istočne Evrope*, Zagreb, Hrvatska, (novembar)

AŽC je deo međunarodnih mreža:

NEWW (Network of East West Women)

Mreža žena istok-zapad;

VAWW-NET (Network of Violence Against Women in War)

Mreža protiv nasilja nad ženama u ratu;

WAVE (Women Against Violence Europe)

Žene protiv nasilja u Evropi;

OBOSTRANS (Our Bodies Our Selves)

Mreža o ženskom zdravlju;

finansijska slika

Tanja Ignjatoviæ, Bobana Macanoviæ, Biljana Maletin

Rad Autonomnog ženskog centra u 2001. godini su finansijski podržale sledeæe organizacije:

ABA CEELI - SAD
ADMIRA - Holandija
CAFOD - Velika Britanija
Caritas - Wien, Austrija
ECHO - Humanitarna agencija Evropske zajednice
Fond za otvoreno društvo - Beograd
Kvinna till Kvinna - Švedska
Network of East West Women - Njujork, SAD
NOVIB - Holandija
WATFY - Velika Britanija

Centar za žene je za mene kao jedan veliki mir gde se opustim. Ovde me svaka od žena razume.

Mirjana
11. 01. 2001.

autonomni ženski centar

Bord AŽC

*Bobana Macanoviã,
Bosa Janjuševiã,
Biljana Maletin,
Divna Matijaševiã,
Dragana Vujinoviã,
Lepa Mlađenoviã,
Ljerka Āurëin Mezga,
Stanislava Otaševiã,
Tanja Ignjatoviã*

Saradnice

*Biljana Smajia
Bogdanka Āabak
Danijela Živkoviã
Diana Miladinoviã
Dragana Iliã Kika
Jadranka Giliã
Jelena Āirkoviã
Jelena Paviëeviã
Lukrecija Vranješeviã
Ljubica Stojkoviã
Mira Wagner
Nataša Stevania
Nena Antia
Sadija Gicia
Sanja Kalëeviã
Tanja Drobnjak
Tanja Labus*

Administracija

*Donka Āiria
Nada Žarkoviã
Nadica Marinkoviã*

Volonterke

*Jelena Mitia
Marija Miliãeviã
Maša Janjuševiã
Nataša Mađarac
Slađana Raduloviã
Valentina Nikšia*

Vama bukvalno mogu
re}i sve.

Milana

16 januar 2001

*Sandra Ljubinkoviã, Bobana Macanoviã, Bosiljka Janjuševiã, Biljana
Maletin, Lepa Mlađenoviã, Divna Matijaševiã, Stanislava Otaševiã,
Aleksandra Vesia*